

פריט ידע האם די בהחלפת אנשי המודיעין

08:17 16-01-2022

קפיצה אל: [ניוט](#), [חיפוש](#)

עד היום, הוקמו בישראל ארבע ועדות חקירה ממלכתיות במסגרתן נחקרו תקלות מודיעיניות משמעותיות: [ועדת אגרנט](#) (כישלון המודיעין במלחמת יום הכיפורים), [ועדת כהן](#) (כישלון המודיעין שהביא לטבח בצברא ושתילא) [ועדת שמגר הראשונה](#) (כישלון המודיעין שהביא לטבח של ברוך גולדשטיין במערת המכפלה) [ועדת שמגר השנייה](#) (כישלון המודיעין שהביא לרצח רבין). (ועדת חקירה נוספת, היא [ועדת אור](#) אשר דנה באירועי אוקטובר 2000 בעקבות מהומות בקרב המגזר הערבי, התעסקה בעיקר בתפקודה המקצועי של המשטרה ולא נכנסה לעובי הקורה בשאלת הכשלון המודיעיני בצפיית אותם האירועים). [ועדות החקירה כולן](#), ייחסו בסופו של דבר, את כשלי המודיעין לשגיאות האישיות של אנשי המודיעין (הערת שוליים - אין זאת שוועדות החקירה לא דנו גם בסוגיות מבניות ועוד, אך השגיאות האישיות היו המוקד המרכזי של כל וועדות החקירה, להרחבה ראו את מאמרו של איתי ברון בספר "המודיעין והקברניט", עמ' 78 - 98).

תליית האשם בכשלונות מודיעיניים בסיבות אישיות אינה עניין נדיר בנוף הישראלי. ההיסטוריה של המודיעין הישראלי מתווה תמונה עגומה ביותר; רבים [מראשי אמ"ן](#) הודחו מתפקידם בעקבות מסקנות של ועדות חקירה, חלקם על אי מתן התרעה. בין המודחים: ראש אמ"ן הראשון, איסר בארי, שהודח כבר בשנתה הראשונה של המדינה, בנימין ג'בלי הודח בעקבות פרשיית עסק הביש (שהתרחשה ביולי 1954), מחליפו, יהושפט הרכבי, הודח גם הוא, [אלי זעירא](#) הודח בעקבות הכישלון במלחמת יום הכיפורים, יהושע שגיא בעקבות ועדת כהן שחקרה את הטבח בצברא ושתילא במהלך 'מלחמת לבנון'. כך גם הודחו שני ראשי מוסד: איסר הראל ב-1963 ודני יתום ב-1996, ושני ראשי שב"כ אברהם שלום ב-1984 וכרמי גילון בעקבות הכישלון במתן התרעה לרצח ראש ממשלה והכשלון באבטחתו של ראש הממשלה, יצחק רבין (להרחבה, ראה הקדמתו של ראש אמ"ן הנוכחי, 2006, עמוס ידלין לספר המודיעין והקברניט הוצאת האוניברסיטה המשודרת, משרד הבטחון, ההוצאה לאור, 2004).

האמנם ניתן לומר שכל הכשלים המודיעיניים הללו נובעים משגיאות אישיות של אנשי המודיעין? הלא אנשי מודיעין מובחרים בעולם היו מעורבים בגרועות שבמפלגות המודיעיניות. כיצד יתכן שראשי אמ"ן, המוסד והשב"כ, שנבררו בקפידה רבה לאור יכולותיהם האישיות מתוך העילית הבטחונית הישראלית הם אלה שגילינו בדיעבד שאינם מתאימים להיות אנשי מודיעין? אם אכן עיקר הבעיה המודיעינית קשורה בסיבות פרסונאליות עלינו לשאול עצמנו בכנות אם אנו אכן איכותיים יותר מכל אלה שקדמו לנו והתרסקו שוב ושוב. האם נגזר על המודיעין להיכשל ללא הרף בסוגיות המשמעותיות ביותר לישראל?

אין תימה שמסקנות הוועדות התמקדו בשגיאות ובמסקנות אישיות. ועדת החקירה היא מוסד משפטי בעיקרו, או לכל הפחות מוסד המונחה ע"י ההגיון המשפטי, אשר פועלו העיקרי הוא בחינת האירועים מהזווית של אחריות אישית (להרחבה ראו מאמרו של ברון, שם). אף על פי כן, כאמור, בשולי הדברים ניתנו לעתים גם ביקורות בסוגיות אחרות, ברובן הנוגעות למבנה הארגוני של הגופים ול"נהלי-דיווח". הביקורות יושמו בחלקן, לעתים אף באופן מקיף. אלא שאף המסקנות הכלליות יותר של הוועדות, ובכללן הביקורות המבניות הללו לא איתגרו את התפישה הרווחת בדבר ההתרעה כמשימתו המרכזית והעליונה של המודיעין. להיפך, כפי שצויין לעיל, המבנה הארגוני הנוכחי של קהיליית המודיעין מושפע ברובו מהצורך במתן ההתרעה. השינויים המבניים עליהם המליצו הוועדות היו, אם כן, ניסיון להתאים בצורה טובה יותר את גופי המודיעין למשימתם ההתרתית (וראו עוד בנושא בהמשך: [האם צריך פלורליזם מחקרי](#)). ניסיון זה, כפי שמעידה רשימת הכשלונות המודיעיניים, לא צלח במיוחד.

החלפת ראשי המודיעין, איפוא, וכן הניתוחים הקוסמטיים וה"השתלות" שנערכו לגופים המודיעיניים, לא סייעו באופן משמעותי להעלות את רמת ההצלחה ואת מידת הדיוק במתן ההתרעה המיוחלת. שמא האשם אינו מצוי באישים ואף אינו טמון בגופים, אלא נעוץ בגישות המחקריות ובשיטות שנקטות על ידיהם?

[המשך לכשלון של גישות שונות להתרעה](#)

[בחזרה לדף מדוע נכשל המודיעין פעם אחר פעם במתן התרעה](#)

עבור לדף [כשלונה של ההתרעה](#).

- [מדיניות הפרטיות](#)
- [אודות המקהל - מודיעין מערכתי](#)
- [הבהרות משפטיות](#)
- [כניסה לחשבון](#)
- [Powered by openfox.io](#)